

Misija u Srbiji i Crnoj Gori

ORGANIZACIJA ZA EVROPSKU
BEZBEDNOST I SARADNJU

УНАПРЕЂЕЊЕ КОМУНИКАЦИЈЕ ИЗМЕЂУ МЕДИЈА И ПОЛИЦИЈЕ

Београд
децембар 2005.

Пројекат
УНАПРЕЂЕЊЕ ОДНОСА ПОЛИЦИЈЕ И МЕДИЈА
Завршни извештај прве фазе пројекта

1. Организација и циљеви пројекта

У организацији Мисије **Организације за европску безбедност и сарадњу** (ОЕБС) у Србији и Црној Гори (Одељење за медије и Одељење за спровођење закона), а у сарадњи са Бироом за информисање **Министарства унутрашњих послова** (МУП) Републике Србије у фебруару 2005. године започета је реализација пројекта унапређења односа полиције¹ и медија у Србији. Пројекат је део укупних напора ОЕБС да помогне новоуспостављеној демократији у Србији у изградњи стабилних демократских институција. Несумњиво је да су и полиција и медији веома значајне друштвене институције које изузетно битно утичу на квалитет живота грађана, успостављање принципа владавине права и функционисање правне државе. У том контексту, а превасходно у склопу реорганизације полиције у Србији од полицијске силе у служби режима у полицијску службу у функцији заштите грађана, нарочито су значајни партнерски односи полиције и медија. Процеси транзиције у Србији праћени су порастом **стопе** криминала, посебно организованог, високим нивоом корупције и низом других безбедносних проблема којима мора да се супротстави цело друштво. То је немогуће без одговарајућег нивоа поверења грађана у полицију (наравно и у правосуђе и остале кључне институције), а оно се не може успоставити уколико између полицијске организације и медија нема двосмерне ефективне сарадње. Бреме наслеђа из периода аутократског режима на разне начине још увек веома

---

¹ Појам полиција овде се користи у смислу државног органа задуженог за послове јавне безбедности и друге унутрашње послове, то јест МУП Републике Србије. Односи **Безбедносно Информативне Агенције** (БИА) и других служби безбедности са медијима нису предмет Извешаја.

оптерећује односе полиције и медија, тако да обе стране морају да уложе доста додатних напора да се они доведу на потребан и пожељан ниво. Пројекат управо и има за основни циљ да код припадника полиције и новинара у електронским и штампаним медијима подигне ниво свести о значају међусобне сарадње и добрих односа, умањи степен постојећег неповерења, прошири сазнања о објективним околностима и ограничењима која у обе професије проистичу из специфичне технологије и начина обављања послова.

Овај пројекат је замишљен у три фазе. У првој фази планирано је снимање актуелног стања у односима између полиције и медија у Србији путем организовања серије округлих столова у више региона у земљи у којима представници полиције и медија оцењују ниво међусобне сарадње, указују на проблеме и предлажу могућа решења. У следећој фази се, на основу снимка актуелног стања, предлажу и имплементирају мере у циљу унапређења односа полиције и медија, након чега следи трећа, последња, фаза пројекта у којој треба да се изврши евалуација и евентуалне корекције предложених мера и, по потреби, сугеришу нове како би пројекат постао самоодржив.

2. Реализација прве фазе

2.1. Методологија рада

У оквиру прве фазе ОЕБС је уз подршку Бироа за односе са медијима МУП Републике Србије приступио организацији округлих столова на тему односа полиције и локалних медија. У периоду фебруар-октобар 2005. године одржано је укупно 11 округлих столова у следећим секретаријатима унутрашњих послова: Врање (Бујановац), Зајечар, Крагујевац, Нови Пазар, Суботица (**Палић**),

Ниш, Кикинда, Шабац, Пожаревац, Ужице (**Златибор**) и Београд.² На ове округле столове као кључне циљне групе су позивани представници регионалних секретаријата унутрашњих послова и њихових подручних одељења унутрашњих послова, те представници штампаних и електронских медија са којима ови секретаријати најчешће сарађују.³ МУП је на свим окулним столовима представљала Горица Ђокић из Бироа за сарадњу са медијима, а на скупу у Бујановцу присуствовао је и пуковник Милош Војиновић из Управе полиције. Такође, редовни учесници на свим округлим столовима били су и представници политичко-територијалних облика организовања (региона и општина), што је мотивисано не толико актуелним, већ, пре свега, будућом децентрализацијом и жељеним и пројектованим местом и улогом локалне самоуправе у подизању укупног квалитета живота грађана, укључујући и питања везана за безбедност. Пошто је на првим састанцима уочено да би, с обзиром на надлежност полиције, истражног судије и јавног тужиоца, према решењима у важећем Закону о кривичном поступку, било корисно и присуство представника правосуђа (истражних судија и јавних тужилаца) то су касније и они редовно позивани на округле столове. Коначно, на неким округлим столовима били су присутни и специјални гости - у Зајечару Кимберли Речек (Kimberly Reczek) официр за развој медија у мисији ОЕБС у Скопљу у БЈР Македонији (задужена за односе полиције и медија) која је пренела нека искуства из рада на сличним пројектима у Македонији, у Крагујевцу представници Одељења за међународни развој (Department for International Development - DFID) Министарства спољних послова Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске које су ангажовани на пројекту полиције у заједници (community policing) и у Ужицу, Богдан Ђуровић, руководиоца Дежурног оперативног центра МУП Републике

---

² Приликом избора узорка секретаријата, будући да није било могуће снимити стање у целој Србији, водило се рачуна да буду заступљени региони са различитом безбедносном проблематиком, север и југ земље, пригранична подручја, велики градови итд.

³ Биро МУП за сарадњу са медијима достављао је за сваки секретаријат списак медија са којима се остварује сарадња, а ОЕБС је вршио накнадну селекцију, с обзиром на ограниченост капацитета објеката у којима су се округли столови одржавали, при чему се имала у виду заступљеност локалних и регионалних медија, представништва централних медија који покривају целу земљу и пропорционални однос електронских и штампаних медија. У вишенационалним и вишејезичким срединама (Бујановац, Нови Пазар, Суботица) приликом избора медија водило се рачуна и о етничким и језичким аспектима.

Црне Горе, будући да се сличан пројекат планира и у Црној Гори. У својству организатора свим скуповима присуствовали су представници Одељења за медије и Одељења за примену закона Мисије ОЕБС у Србији и Црној Гори. Округлим столовима присуствовало је укупно 342 учесника, од чега 110 представника полиције и 113 представника медија.⁴

Посматрано по појединим округлим столовима, присуство се може приказати и табеларно:

<i>СУП/ datum</i>	<i>полиција</i>	<i>медији</i>	<i>правосуђе</i>	<i>локална самоуправа</i>	<i>остали</i>	<i>ОЕБС</i>	<i>укупно</i>
Бујановац 03.02.2005.	10	12	/	5	/	10	37
Зајечар 03.03.2005.	11	7	/	6	/	7	31
Крагујевац 23.03.2005.	6	8	/	8	2 ДФИД	4	28
Нови Пазар 13.04.2005.	6	7	/	6	/	3	22
Суботица 06.05.2005.	10	15	/	3	/	4	31
Ниш 31.05.2005.	8	8	1	5		5	27
Кикинда 21.06.2005.	13	10	3	6	/	4	36
Шабац 27.06.2005.	13	12	2	6	/	4	37
Пожаревац 14.07.2005.	7	12	1	4	/	3	27
Ужице 19.07.2005.	12	10	1	7	Представник МУПа Црне	3	34

⁴ Списак учесника у прилогу Извештаја

					Горе		
Београд 25.10.2005.	14	12	1	2	/	5	32

У склопу припрема за округле столове, представницима медија је претходно био послат посебан упитник⁵ у коме је од њих тражено да изнесу најзначајније проблеме и своја запажања у вези сарадње са полицијом као и евентуалне предлоге и сугестије. Сврха овог својеврсног предистраживања била је рационализација времена, односно правовремено усмеравање дискусије на кључне проблеме.

Циљ округлих столова био је да представници локалне самоуправе, медија и полиције у међусобном дијалогу непосредно продискутују најзначајнија питања односа полиције и медија као група, идентификују проблеме и утврде постојеће препреке и потешкоће у комуникацији између медија, полиције и локалне самоуправе.⁶

Модератор на округлим столовима био је доц. др Желимир Кешетовић, наставник на Факултету цивилне одбране и на Вишој школи унутрашњих послова у Београду.⁷ Он је на почетку сваког скупа у уводном излагању указао на општа питања везана за однос полиције и медија и дао најважније елементе стања у овој области у Србији.⁸ Након тога, иницирао је учеснике да о односима полиције и медија дискутују у оквиру следећих тематских целина

- Садашња комуникација локалних политичких структура и медија
- Доступност и поузданост информација у вези са полицијом
- Полицијска саопштења за штампу - како их учинити кориснијим
- Права и дужности новинара који извештавају о полицијским истрагама
- Право полиције да ускрати информацију медијима (интерес истраге)

⁵ Образац упитника у прилогу Извештаја.

⁶ Дневни ред округлог стола у прилогу Извештаја.

⁷ До маја 2005. и начелник Истраживачко-развојне јединице ВШУП.

⁸ Презентација излагања у прилогу Извештаја.

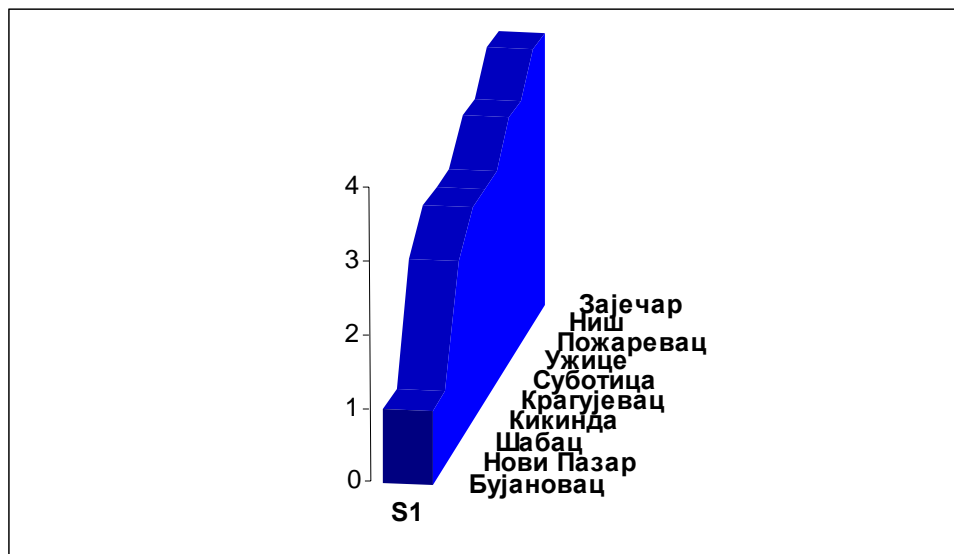
- Узајамна подршка кампањама за подизање свести (**трговина људима**, злоупотреба дроге, безбедност саобраћаја, ношење и употреба ватреног оружја итд.)
- Могућности за институционалну комуникацију - сугестије (успостављање прес службе, **постављање** портпарола итд.)
- Могућности **обуке** за припадике полиције задужене за сарадњу са медијима и могућности **обуке** за повинаре који извештавају о криминалу и другим темама из делокруга рада полиције

На крају сваког округлог стола вршена је евалуација скупа, сумирани су најзначајнији проблеми и предлагане су мере које је потребно предузети ради њиховог смањивања, односно превазилажења и сачињаван је извештај.

2.2. Најзначајнији налази (општа оцена, класификација СУП-ова најзначајније замерке

На сваком од округлих столова, па чак и у секретаријатима где је сарадња полиције и медија веома лоша, оцењено је да је садашње стање неупоредиво боље у односу на ситуацију у време недемократског режима. Међутим, тешко је донети генералну и општеважећу оцену о квалитету сарадње полиције и медија за Србију као целину, будући да од једног до другог секретаријата унутрашњих послова постоје веома значајне разлике. Уколико би, с обзиром на успешност сарадње полиције и медија, покушали да извршимо класификацију посматраних секретаријата на једном крају континуума налазили би се Зајечар, Ниш, Пожаревац и Ужице као најуспешнији, а на другом Бујановац и Нови Пазар као најнеуспешнији. Остала четири секретаријата би била негде у средини. ГСУП Београд је због низа специфичности тешко поредити са осталим секретаријатима у Србији. Интересантно је да је добро стање често повезивано са кадровским решењима (постављањем ових начелника СУП-ова), а да је стање лоше у

срединама у којима и иначе постоје изражене етничке и друге тензије. Такође и тамо где је сарадња добра (нпр. Ужице) у њој постоје осцилације.

Чињеница је да су на свим округлим столовима новинари били иницијатори тема и дискусија, а да су представници полиције углавном одговарали на њихове примедбе и замерке. На појединим округлим столовима (нпр. у Новом Пазару) на основу неформалних дискусија у паузама могао се стећи утисак да је проблема далеко више него што је то у дискусијама изнето, али да је мала спремност учесника да о њима јавно говоре. У СУП Кикинда критике и примедбе новинара су биле знатно бројније и оштрије у писменим упитницима него у дискусијама на округлом столу. Утисак организатора је да је најзрелија и најквалитетнија дискусија била у СУП Ужице.

Ни у једном СУП-у нема формално запосленог портпарола (у смислу радног места са одговарајућим описом послова и задатака), односно службеника чији би искључиви задатак био комуницирање са медијима. С друге стране, сви секретаријати имају лице које је задужено за контакте са медијима. У највећем броју случајева ради се о радницима запосленим у одељењу за аналитику и информисање. Контакти са медијима су само један од њихових послова (у просеку око 30% радног времена). Ови службеници често деле канцеларију са још

неколико колега који обављају друге послове и нису опремљени ни минимумом техничке опреме (компјутер, диктафон, веза са Интернетом, основна средства за аудио и видео снимање). Најчешће су у питању људи који немају никакво новинарско искуство и нису прошли никакву едукацију за обављање ових послова.⁹ Портпароли са истражним судијама и надлежним тужиоцима обављају консултације и траже сагласност правосудних органа за давање информација како се не би угрозило ефикасно вођење кривичног поступка.

Медији се информишу дневно (телефоном или факсом, а врло ретко електронском поштом), недељно (путем посебних информација које полиција доставља редакцијама) и месечно, као и посебним саопштењима у случају ванредних догађаја (тешка кривична дела, пожари већих размера и сл.). У неким СУП-овима постоје редовне недељне (Ниш) или месечне (нпр. Зајечар) конференције за **новинаре** којима присуствују представници свих **Одељења унутрашњих послова (ОУП)**.

Када је реч о запажањима и примедбама представника медија постоји један број њих које се односе на све, или пак на већину секретаријата, и друге које су се чуле на округлим столовима у једном или неколико региона. Занимљиво је да су на једном те истом округлом столу новинари понекад давали прилично опречне, па чак и дијаметрално супротне оцене сарадње са полицијом (од тога да је добра до оцена да је недовољна и лоша као на пример у Суботици).

Примедбе новинара карактеристичне за све, односно за већину секретаријата:

- информације касне и често су непотпуне, тајност се схвата доста широко, полицијска саопштења су још увек претежно крута, сувопарна и статистичка, односно да припадници полиције немају у потпуности јасну и прецизну представу шта за новинаре представља вест и како, у том смислу,

---

⁹ Изузетак је портпрол СУП Крагујевац

саопштења за **медије** треба да изгледају.¹⁰ Пошто је полиција још увек релативно затворена новинари су принуђени да поред **службених**, повремено користе и **нелужбене** контакте и личне везе ради прибављања информација.

- комуницирање полиције са медијима је једносмерно и веома централизовано, представници локалне полиције не могу да дају никакве изјаве без одобрења из централе МУП у Београду (у одељењима унутрашњих послова постоје полицајци задужени за контакте са медијима на подручју СУП Зајечар, док су на подручју Ниша за ове послове задужени командири **станица полиције**, односно радници дежурних служби који могу да дају сервисне информације, без детаља који би могли угрозити даљи ток истраге).
- посебан проблем представљају непотпуна почетна саопштења у тренутку неког криминалног или другог безбедносно значајног догађаја, као и нејасна правила поступања и понашања и полицајаца и новинара.
- процедура давања одобрења за гостовање полицајаца у **телевизијским програмима** је компликована (недефинисана) и дуга, а потребно је њихово веће присуство будући да жива реч има **јачи** ефекат од писмених саопштења. Представници полиције такође немају потребна знања која се односе на медијске наступе, нарочито телевизијске. Могућност да новинари сликају догађај је веома ретка, што је од значаја за електронске медије. Комуникација се скоро искључиво своди на слање званичних и одобрених полицијских саопштења путем телефакса редакцијама, без могућности за додатно истраживање
- има појаве дискриминације појединих медија, па чак и цензуре информација. Локални медији и новинари су подређеном положају у односу на њихове колеге из Београда. На подручју СУП Ужице нпр. се дешавало да локални медији који траже информације од ОУП исте добију касније у односу на неке централне медије који се информишу преко СУП Ужице.

---

¹⁰ Тако је на округлом столу у Кикинди један новинар оценио да у полицији догађаје "описује особа која нема никаквог новинарског осећаја за ваажне детаље", а језик који се користи је

Ово питање је веома битно за неке аспекте функционисања локалне заједнице, будући да промптно давање прве информације о неком безбедносном догађају може спречити будуће негативне последице (нпр. благовремена информација о тежој саобраћајној несрећи може да спречи нове несреће и застоје у саобраћају).

- Покренуто је питање слободе рада сниматеља и ТВ екипа **на месту извршења кривичног дела**, изван места обележеног полицијском траком као и посебне едукације и утврђивања правила за понашање полиције и новинара на месту вршења увиђаја. Било је и иницијатива да се новинарима који прате безбедносну проблематику и рад полиције издају посебне новинарске легитимације.
- полиција је понекад превише осетљива на критичке прилоге у вези **свог** рада објављене у медијима
- нема могућности за комуникацију са грађанима и новинарима путем **електронске поште**.
- проблеми у комуникацији постоје и кад је реч о односима медија и органа правосуђа. Представници медија изнели су низ примедби на недоступност истражних судија и њихову неспремност да дају информације, као и на одређене случајеве дискриминације медија у погледу доступности информација.

Најзначајније специфичне примедбе новинара које су изнете у неким секретаријатима су:

- полицијске конференције за **новинаре** су практично укинуте, што представља ретроградну појаву у односу на 2003. годину (*Бујановац, Нови Пазар*)
- чак и о општепознатим стварима дају се врло оскудни подаци. Новинару који је писао истраживачки текст били су недоступни подаци о убиствима из 1964. године. Тонске изјаве и видео записи су врло ретки. (*Нови Пазар*)

- лица задужена за контакте са медијима нису доступна поподне и викендом, тј. ван радног времена (*Нови Пазар*)
- постоје спорадични притици на новинаре (*Нови Пазар*)
- представници полиције су често недоступни. Новинарима је тешко да остваре контакте са полицијским шефовима (*Кикинда, Суботица*)
- на захтеве новинара некад уопште нема одговора. (*Суботица*)
- представници полиције не воле да дају изјаве за радио већ чешће комуницирају писменим саопштењима. (*Ужице*)
- нема критеријума у дистрибуцији информација. Када се десило шестоструко убиство на Божић, нико од полицијских званичника није одговарао на телефонски позив, а медијима је у недељу достављено хитно саопштење о спаљивању националне заставе. (*Суботица*)
- полиција је још увек затворена, недовољно флексибилна и понекад арогантна. Медији који су били у опозицији 1990-тих још увек имају проблема у комуникацији са СУП *Кикинда*, а људи који су новинаре етикетирали као "издајнике" и "стране плаћенике" још увек имају **функције** у полицији. Постоји страх полицајаца да буду виђени на јавним местима у друштву са неким новинарима. У једном коментару новинара о сарадњи са полицијом каже се "немамо проблема пошто и немамо озбиљне комуникације".
- присутно је цурење информација из самог СУП и давање података само неким новинарима на основу личног позанства. Овим се новинари стављају у неравноправан положај (*Ужице*)
- постоје ограничења за бављење истраживачким новинарством и анализирање појединих тема (нпр. национални састав полиције) *Суботица*.
- медији се недовољно користе у борби против злоупотребе дрога, кампање за повећање безбедности саобраћаја и сл.
- као посебан проблем у *СУП Шабац* истакнута је неуједначена пракса односно чињеница да нпр. СУП Београд може да даје не само пуна имена него и фотографије лица, остали секретаријати редовно дају имена лица за која постоје основи сумње да су извршили кривично дело, осим ако је реч о малолетницима, а полиција у Шапцу даје само иницијале.

- полиција је инертна или невешта и да прикаже своје успехе и тиме утиче на побољшање властитог имиџа. Нема слика спасавања повређених, пружања помоћи, пожртвованости полицајаца. *Ужице*
- доношење новог Упутства о информисању 2004. године у МУП-у значило је корак уназад по неким својим решењима (нпр. захтевом да новинари унапред доставе питања медијима и сл.) и додатно је спутало полицајце у комуникацији са медијима. *Ужице*
- неколико учесника округлог стола покенуло је питање кадровског прочишћавања полиције, односно лустрације, те питање адекватне националне репрезентативности полиције у односу на национални састав становништва (*Нови Пазар, Суботица*), као и познавања језика средине од стране припадника полиције (**мађарског у Суботици**). Оцењено је да је недовољно интересовање припадника мађарске националности за рад у полицији последица претходног периода ауторитарног режима и да је неопходно поновно успостављање међунационалног поверења.
- покренуто је питање лустрације у полицији и неопходност суочавања са прошлошћу и оцењено је да реформа полиције иде релативно споро. *Кикинда*
- Неки новинари су исказали озбиљну резерву да се у локалној заједници може нешто озбиљно урадити и променити док се не донесе глобална стратегија и не поставе системска решења. Она морају да укључе још већу отвореност и децентрализованост полиције у давању информација и комуницирању са медијима. *Ужице*
- сарадња полиције са централним медијима скоро да не постоји. Саопштења СУП *Шабац* су често безвредна (типа "једно одговорно лице у једном предузећу извршило је злоупотребу"). Ситуација је још гора кад је реч о тужилаштву, поготову у погледу културе комуницирања. Указано је и на неке догађаје у којима новинарима није дозвољено снимање, док су камере на мобилним телефонима локалних криминалаца и мафијаша радиле без проблема и ометања од стране полиције. Било је и констатација да полиција бес криминалаца поводом написа у штампи преусмерава на новинаре. Покренута су питања заштите новинара од стране полиције на лицу места, односно приликом

неких догађаја као што су демонстрације, проблем нових богаташа, локалних моћника и мафијаша, шабачке аутомафије и крајње благе политике локалног правосуђа.

- У неким СУП, нпр. *Новом Пазару*, скоро и да нема сарадње полиције и локалне самоуправе,¹¹ док је у другима, нпр. у СУП Шабач, она углавном коректна.

Најзначајније примедбе које су изнели представници полиције су:

- новинари немају потребна знања о кривичним процедурама и оперативном поступању полиције. Неки новинари немају осећаја за вест која је важна (нпр. не објаве информацију о заплени хероина, а пажњу посвете неком баналном догађају). Има случајева и да **новинари** неадекватно користе стручну терминологију (нпр. појмове кривични поступак, истрага, притвор, лишење слободе...) и не познају кривичноправне и полицијске процедуре и надлежност појединих државних органа (полиције, јавног тужиоца, истражног судије). **На** неким скуповима сами новинари (нпр. представници РТС на скупу у Пожаревцу) су оценили да је од демократских промена полиција више научила о новинарству, него новинари о полицији. У том смислу је указано на неопходност специјализације новинара за област полиције и безбедности.
- приликом извештавања новинари би требало да воде рачуна о томе да њихови медији не буду "школа за криминалце", односно да у својим прилозима не откривају начин рада и методе полиције, као и технике самих криминалаца (онеспособљавање аларма, обијање брава и сл.).
- у медијима има веома мало "добрих прича" кој се тичу полиције и успеха, пожртвовња и ризика коме се излажу полицајци.
- имплицитно је изражена бојазан да су неки од медија под утицајем локалних политичких и финансијских интереса.

---

¹¹ Битна препрека успостављању те сарадње су тензије и несугласице у оквиру локалне власти, односно политичке поделе у оквиру бошњачког корпуса између присталица СДА и СДП.

- медији треба да едукују грађане и да успоставе нов модел и начин извештавања који треба да има за циљ да се подигне укупни степен безбедности и одговорност за њу.
- представници МУП су истицали да су и они свесни да у комуникацији има проблема, да је систем полиције доста централизован, те да заиста постоји потреба за доношењем одговарајућег упутства о информисању медија у коме би се дефинисале процедуре комуницирања, извршила одређена децентрализација, дала већа овлашћења локалним полицијским шефовима и утврдио круг информација које се не смеју износити у јавност, чиме би се избегло арбитрарно процењивање. Указали су и на то да је по новом ЗКП-у практично тужилаштво орган који је задужен за истрагу, те да полиција у случајевима озбиљнијих злочина и није задужена за комуникацију са медијима, па да у овакве и сличне пројекте треба неизоставно убудуће укључити и представнике правосудних органа и БИА. Указали су и на то да се практично већ две годне чека на доношење новог закона о полицији чиме би био постављен нови правни оквир и многи проблеми би могли да се реше, те да је у припреми и нова систематизација **радних места** у МУП, у оквиру које су предвиђена радна места портпарола у свим подручним СУП-овима.
- представници тужилаштва су указали на надлежност појединих субјеката у различитим фазама кривичног поступка, истичући да је стриктно посматрано само главни претрес у принципу јаван, те да свако давање информација од стране државних органа у току кривичног поступка носи одређени ризик. Давање информација медијима ограничено је интересима истраге, учиниоца кривичног дела, оштећеног, односно жртве. Истакли су проблем одговорности државе за информацију. Они се ипак залажу за максималну јавност у раду државних органа која не угрожава њихову ефикасност, али истичу да је често присутан лични и пристрасни став новинара у појединим кривичним предметима, као и да они махом веома слабо познају кривични поступак (написи типа "тужилац је одредио притвор", што је надлежност истражног судије). Догађају се неприхватљиве

ствари нпр. да се подаци нађу у новинама пре него што јавни тужилац поднесе кривичну пријаву, што озбиљно штети кривичном поступку. Присутно је велико интересовање медија када се подноси кривична пријава, али се за даљи развој те кривичне ствари углавном не интересују. Уколико се покаже да је пријава неоснована, у медијима осумњичено и експонирано лице је неповратно изгубило углед.

Примери добре праксе:

- Посебно је истакнута предузимљивост саобраћајне и противпожарне полиције, њихова предусретљивост према новинарима и заједнички рад на различитим кампањама. Високе оцене дате су и сарадњи са Бироом за односе са медијима.¹²
- У Пожеги (СУП Ужице) се у сарадњи са **владом (?)** Швајцарске спроводи имплементација пројекта Полиција у заједници у оквиру кога се посебна пажња посвећује односу полиције и медија. Спроведене су две медијске кампање посвећене безбедности саобраћаја (са циљем да се смањи број саобраћајних несрећа) и насиљу у породици. Оне су резултирале знатним побољшањем стања (великим смањењем броја саобраћајних незгода и повећањем свести у заједници о феномену насиља у породици и начинима заштите жртава). Грађани су имали прилике да преко медија поставе 1000 питања полицији. На локалној телевизији у Пожеги постоји емисија "Рикошет" која се бави темама безбедности и полиције. У реализацији ове емисије остварује се добра сарадња са полицијом. Комуникација полиције и медија допринела је у неколико случајева хватању извршилаца кривичних дела. Преко медија се на полицију врши понекад и одређени притисак и усмеравају се њене активности. Савети за безбедност ефективно функционишу, као и пројекти као што је "комшијски састанак" (neighborhood watch). Сугерисано је да ОЕБС размотри могућност помоћи локалним медијима.
- СУП издаје своје интерно гласило које се дели и грађанима.(СУП Ниви)

---

¹² Ове оцене су значајне будући да су изнете на састанку у Београду, будући да се у главном граду налази највећи број медија, да се ради о највећем СУП-у и да је у Београду и седиште МУП-а.

- емисије о темама из безбедности и о раду полиције на локалним телевизијама (Крагујевац, Шабац) У Крагујевцу је једна ТВ екипа провела је две ноћи пратећи рад припадника полиције и направила репортажу.
- у информисању практично не постоје табу теме и полиција је отворена и за проблеме као што је полицијска бруталност, прекорачење овлашћења, корупција и сл, као и за помоћ медијима и заједничке акције (нпр. заједнички одласци у **пролетос** поплављена подручја). Заједно са представницима медија праве се и одређене кампање (безбедност саобраћаја, малолетнички криминал, кријумчарење дроге). *СУП Ниш*
- полиција сама производи аудио и видео материјал за новинаре и **води** ТВ екипе у неке акције (нпр. сузбијање шверца и недозвољеног риболова на Дунаву) *СУП Пожаревац*
- представници полиције гостују у емисијама локалних електронских медија и разговарају са новинарима о актуелној безбедносној проблематици. Присутно је и информисање грађана помоћу **летака** о појединим акцијама полиције (права и обавезе, начини контакта са полицијом, подношење жалби, безбедност саобраћаја, коришћење ватреног оружја за Нову годину и др.). Полиција даје медијима чак и "лоше вести", односно информације које се односе на злоупотребе и прекршаје припадника полиције. Представници медија се повремено позивају као гости у полицију, без посебног конкретног повода, ради размене мишљења о актуелној проблематици и питањима међусобне сарадње. Новинари имају могућност и да обиђу просторије за задржавање лица, и да иду у обиласке са полицијским патролама. Остварени су одређени резултати у функционисању локалног Савета за безбедност. *СУП Зајечар*

У закључним напоменама на округлим столовима истакнут је значај међусобног дијалога припадника полиције и новинара и организовања сличних састанака перидично на којима би се многи неспоразми могли одмах отклонили, не чекајући будућа системска решења, чиме би се створило узајамно поверење, поштовање и свест о обостраним предностима ефективне комуникације.

Само покретање овог пројекта је од стране представника полиције и медија веома похвално оцењено. Такође и начин реализације округлих столова је у евалуационим листама релативно високо рангиран.

3. Закључци и препоруке

Организација 11 округлих столова у секретаријатима унутрашњих послова широм Србије показала се као веома користан пројекат. Упркос одређеним потешкоћама и недостацима као што је ограниченост узорка, у одређеним срединама испољена неспремност за отворени дијалог итд. на основу овог увида могу се уочити најзначајнији проблеми и дати сугестије за квалитативно унапређење односа полиције и медија.

Иако се у односи полиције и медија бољи него у време система личне власти (ауторитарног режима) они су далеко од жељеног стања и стандарда примерених демократском друштву. Још увек је присутно неповерење, полиција је затворена, нема јасну визију и динамику своје укупне реформе, па тако ни стратегију и визију односа са јавношћу и политике према медијима. Садашње стање карактеришу рецидиви прошлости, непостојање јасне узлазне линије развоја на правцу достизања жељених циљева, честе промене изазване политичким факторима (избори), још увек присутно неповерење и недовољна свест о неопходности ефективне двосмерне комуникације и изградњи истинског партнерства и код представника полиције и код представника медија. Заостајање процеса реформе МУП утиче и на нека системска решења која отежавају побољшање односа полиције и медија, као и друге са тим повезане пројекте као нпр. пројекат "полиција у заједници". То се у првом реду односи на сам модел организације полиције који је још увек високо централизован, готово потпуно одсуство утицаја локалног и регионалног нивоа на питања која се тичу полиције и безбедности, бирократске процедуре и веома мали капацитет појединачног полицајца, па и полицијских шефова на нижим нивоима за самостално доношење одлуке, чему у прилог иде и наслеђени послушнички менталитет. Чини се да је

још увек ближа реалности слика полиције и медија као противника или ривала, него као партнера који су у служби заштите заједнице и демократских вредности на којима она почива. Свакако да је ово последица и укупног стања у српском друштву и спорог темпа којим се одвија транзиција и граде нове институције. Боље међусобно упознавање (надлежности, мандата, технологије рада и професионалних стандарда и др.) представља неопходан предуслов за боље односе у будућности.

Најзначајнији проблеми у овој области су непостојање стратегије односа полиције са медијима, неуређеност ове области и недефинисаност процедура, овлашћења и одговорности полицајаца на локалном и регионалном нивоу, организациона неуређеност службе за комуникацију са медијима на подручју Србије и њена техничка неопремљеност, недовољно прецизни прописи којима је регулисан степен тајности информација, неодговорност за јавну реч, недовољна обученост новинара који прате проблематику полиције и безбедности и полицајаца у делу који се односи на природу, карактер и циљеве медија.

За целовито системско решење односа полиције и медија било би потребно сачекати доношење новог Устава Србије и системских закона (о полицији, кривично поступку, информисању итд.) Међутим, у непосредној будућности могуће је извршити значајна побољшања применом одређених мера. У циљу унапређења односа полиције и медија предлаже се следеће:

- изградња стратегије односа МУП Републике Србије са медијима, формулисање конкретне политике односа са медијима на основу те стратегије и медијске промоције и стратегије и политике¹³
- сачињавање упутства за односе са медијима у коме би се јасно дефинисала овлашћења за давање информација у оквиру МУП, критеријуми за

---

¹³ Будући да је овде реч о политичком нивоу, израда ове стратегије и политике је у надлежности Кабинета министра, односно стручних служби МУП Србије. Остале предложене мере ОЕБС ће у другој фази реализације пројекта у сарадњи са експертима разрадити и операционализовати и радне верзије одговарајућих докумената доставити МУП-у.

ускраћивање информација и релевантна правила и савремене и јасне процедуре међусобне комуникације полиције и медија уз неопходну децентрализацију која ће допринети већој брзини информисања. При томе, неопходна је већа отвореност полиције, чешће конференције за штампу, уз мање формализма, бржа и комплетнија саопштења и већа доступност полицијских шефова за давање интервјуа уз уједначавање праксе у свим секретаријатима, једнак однос према свим медијима и предузимање мера ради спречавања цурења информација из полиције, чиме се новинари доводе у неједнак положај¹⁴

- организационо постављање службе за односе са медијима у целој Републици (установљавањем портпарола за сваки СУП, односно регионални ниво полицијског организовања) и њено материјално техничко опремање, уз одговарајуће решење начина ефикасне комуникације на локалном нивоу (ОУП) пре свега овлашћења представника ОУП да дају почетне информације.
- планирање и програмирање одговарајућих облика едукације (полицајаца, полицијских руководилаца, представника медија) уз укључивање страних експерата, организовање студијских посета и сл.
- ширење најбоље праксе
- учинити додатне напоре да медији и полиција заједно раде на едукацији грађана, подизању нивоа безбедносне културе и изграњи свести и система вредности.
- организовање различитих ПР кампања у сарадњи полиције и медија
- организовање регионалне (и, евентуално, шире) размене искустава и за припаднике полиције и за посленике у медијима

---

¹⁴ Након састанка у Београду Биро за односе са медијима сачинио је радну верзију овог Упутства и доставио је представницима медија и припадницима МУП-а задуженим за контакте са медијима у свим секретаријатима. Прве реакције на понуђени документ су веома позитивне.